

- a) az érvek súlyát,
- b) a véleményező szándékát, irányultságát (Kinek a céljait szolgálja javaslata?),
- c) és nem a véleményező pozícióját kell mérlegelni.

A döntés mindig az intézmény vezetőjének joga és kötelessége. Döntésének felelősségében munkatársai csak olyan mértékben osztoznak, amilyen mértékben meghallgatták őket. Lehetetlen pl. a felelősséget kudarc esetén azzal megosztani, aki a döntés előtt rámutatott a kudarc bekövetkezésére. Ezért fontos, hogy lényeges döntésekkel kapcsolatos vitákról jegyzőkönyv készüljön a pedagógiában is. Osztozik viszont a felelősségben az a munkatárs, aki nem tesz meg mindent a vezetői döntés sikere érdekében még akkor is, ha arról ellenkező véleménye volt.

A demokratikus jogok mindenkit megilletnek, mert a társadalmi, etikai normák a közösség valamennyi tagjára egyformán érvényesek. Ha pl. elismerjük, hogy minden ember köteles a másik embert tisztelni, ez nemcsak a tanárookra, hanem a tanulókra is érvényes. Megsértik a normát a pedagógusok, ha „hülyének” stb. nevezik diákjaikat, s ezzel a közösséget bomlasztják.

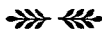
A közösségen belül mindenkit megillet a saját dolgaiba való beleszólás joga. A közbeszólásokat el kell hátrítani. A beleszóló azt akarja, hogy saját ügye eredményesebb legyen. A közbeszóló kifogásokat keres mások munkájában, eredményeiben (pl. romlik az iskola fegyelme, de mit tesz ő?).

Az iskola légkörét a dolgozók megbecsülése, munkájuk körülményei, értékelésük teremti meg.

Az iskolai élet demokratizmusának egyik fontos követelménye a szocialista pedagógus—diák viszony megteremtése. Ez a követelmény a demokratikus közösség elveinek a diákokra való kiterjesztését jelenti. Nem jelenti azt, hogy

- a) a diákok vegyék át a nevelés irányítását,
- b) szabad teret kapjanak anarchikus törekvéseik.

Jelenti, hogy munkatársi kapcsolat fűzze őket nevelőikhez, akik meghallgatják őket; a nevelési céloknak alárendelve lehetőséget adnak önállóságuk érvényesítésére; bevonják őket a munka megtervezésébe, szervezésébe, ellenőrzésébe, sőt értékelésébe is; nevelési intézményhez méltó hangnem, stílus alakul ki köztük; nevelő és diák egyaránt maximálisan teljesíti kötelességeit, a közösség egyetemes követelményeinek aláveti magát, s nem egyéni — gyakran irreális — igényeket támaszt tagjaival szemben. Ahol munkatársi bizalom hatja át az embereket méltatlan bizalmaskodás és gyanakvó bizalmatlanság nélkül. Ahol arra törekszik pedagógus és diák, hogy mindenki jól érezze magát az iskolában, mert az mindannyiuknak második otthona.

BOKOR ISTVÁNNÉ, HEGEDŰS RAJMUND és KÁNTOR JÓZSEFNÉ
Tanítóképző Intézet, Esztergom

A szótagolás és elválasztás

(Befejező rész)

11. óra

A hosszú kétjegyű mássalhangzók elválasztásának gyakorlása

1. A 10. óra programjának rövid értékelése.

A házi feladat ellenőrzése, a házi feladat szavainak mondatba foglalása.

(Pl.: Összel lehullanak a falevelek. Öccse iskolába jár stb.)

2. Az elválasztás gyakorlása

2.1. Gyakorlás közös munkával:

1. Szógyűjtés Az új ház c. olvasmányból:
hosszú, könnyen, gallyakat, össze, messzire.
A gyűjtött szavak elválasztása a táblán és a füzetben.

2. Szópárok megfigyeltetése:

fűrész — fűrészszel
megyek — meggyek
ügyel — üggyel
sziszeg — szisszen
löttyög — löttyen

A szópárok elválasztása a táblán és a füzetben.
Két szópár mondatba foglalása.

2.2. Gyakorlás önálló munkával feladatlapon:

1. Írjátok le a következő hosszú mássalhangzós szavakat két oszlopba a példaszavak mintájára:

éj-jel	hosz-szú
enni, messze, könnyes, reggel, fillér, gallyak	
.....	.....
.....	.....
.....	.....

2. Csoportosítsátok szótagszám szerint a következő szavakat:
könny, köténnyel, fütty, portyan, összetörte, kalapáccsal, osztállyal, mennyi, gally

egytagú: .....
kéttagú: .....
háromtagú: .....
négytagú: .....

Húzzátok alá és válasszátok el a hosszú kétjegyű mássalhangzós szavakat!

.....
.....
.....

3. Vigyázzatok a következő szavak elválasztására!

kulccsal .....
ronggyal .....
gyönggyel .....
rosszra .....
gallyról .....
meggyből .....

4. Írd le a szótagolt szavakat szóképpben!

fony-nyad .....
rosz-szúl .....
meny-nye-zet .....
mész-szel .....
pogy-gyász-szal .....

3. Tollbamondás a füzetbe:

Mit ettél, báránykám?
Friss füvet, asszonykám.

• Helyesírási előkészítés. Utasítás: Írás közben szótagold magadban a szavakat!

4. Házi feladat:

Gyűjtsenek öt szót hosszú kétjegyű mássalhangzóval, és a szavakat válasszátok el!

12. óra

Egy szót több helyen is elválasztatunk

1. Házi feladat ellenőrzése. Az olvasókönyv Micó c. olvasmányából öt hosszú egyjegyű mássalhangzós szó gyűjtése és elválasztása.

2. Gyakorlás feladatlapon.

1. Olvasd el szótagolva a következő mondatokat!

Megkezdődött a tavaszi munka
a termelőszövetkezetben.
A traktorvezető is fáradhatatlanul
dolgozik a földeken.

Álló egyenessel jelöld meg a szótagok végét!

2. Hány szótagból áll a kiemelt szó? Írd a négyzetbe!

mun-ka ☐
 ta-va-szi ☐
 meg-kez-dő-dött ☐
 trak-tor-ve-ze-tő ☐
 fá-rad-ha-tat-la-nul ☐
 ter-me-lő-sző-vet-ke-zet-ben ☐

A hosszabb szavak több szótagra bonthatók.

Vagyis több helyen lehet elválasztani, ha arra szükség van.

3. Válaszd el a következő hosszabb szavakat!

hiányzik .....
 testvérem .....
 visszajött .....

4. Számláljátok meg és írtátok a szavak fölé számmal, hogy hány szótagból állnak! (17. ábra)

Tavasszal									
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A	nap	süt,	de	fúj	a	szél.			
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Levél	zöldül,	virág	nyílik.					
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	Kiderül,	beborul.							
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
A	szántóföldön	szorgalmasan							
	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	munkálkodnak.								

17. ábra

5. Írjátok le szótagolva!

orvosság, uzsonna, bennünket,
ennivaló, Julianna, Gizella

.....

.....

.....

.....

.....

Jegyezzétek meg a helyesírását!

lyuk, súly, fúj, gally, ujj

.....

.....

3. Élő szavak elválasztása:

madáretető   ma-dár-e-te-tő
szalonnabőr   sza-lon-na-bőr

Megfigyeltetjük, hogy az összetett szavakat összetétel szerint választjuk el.

4. Tollbamondás helyesírási előkészítéssel:

Tavasszal madárfütytől hangos az erdő.

5. Házi feladat: Válaszd el több helyen a következő szavakat!
környezetismeret, számológép.

13. óra

Az eddig tanult elválasztási ismeretek ismételése és összefoglalása

1. *Házi feladat ellenőrzése:* Két szó elválasztása többféleképpen. (Környezetismeret, számológép.) Feladatlapok értékelése.
2. A témakör feldolgozásánál előfordult hibák (típus-, egyéni hibák) megbeszélése, korrigálása állandó indoklással. (Szabály.)

Előre várható hibák:

- a) A néma j (rádió). Megbeszéljük, majd leírjuk elválasztva.
- b) Hangzók rövidülése (otthont, hallgat) stb.
- c) A hosszú kétjegyű mássalhangzós szavak írásánál felmerülő hibák korrigálása:
hibák korrigálása:

könnyű, köny-nyű.

3. Gyakorlás feladatlapon négy csoportos osztályozási gyakorlattal.

Csoportosítsátok elválasztás szerint az alábbi szavakat a példaszavak mintájára:

leány, miért, traktor, Károllyal, éjjel,
hiány, könnyen, földre, dió, gombja,
kettő, össze, dallal, lombja, vinni,
füttýent

fi-ú

And-rás

.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

.....
 .....
 .....
 .....

.....
 .....
 .....
 .....

4. A feladatlapon történő csoportosítás indoklása.

Mely szavak kerültek az első, illetve második, harmadik, negyedik oszlopba?
 (Szabály elmondása; a két fő eset, a két sajátos eset.)

5. Házi feladat: 63. oldal, 4. gyakorlat a tankönyvből:

Másoljátok le a következő mondatokat úgy, hogy előbb a nyárról szólókat válogassátok ki, azután írjátok csak le a télről szólókat! A leírás után húzzátok alá a mondatokban az egytagú szavakat!

„Hull a fehér hó. Lepke száll a virágra. Zsong a kaptár.
 Csillog a zúzmarás gally.”

14. óra

A tanulók ismereteinek ellenőrzése

I. Önálló munka feladatlapon:

1. Gyűjtsetek olyan szavakat, amelyeket nem lehet elválasztani!

.....
 .....
 .....

2. Hány szótagból állnak a következő szavak? Írjátok számjeggyel a szavak mellé!

Lánchíd	őzike
súly	közlekedés
termelőszövetkezet	munkahelyek
petrezselyem	Szovjetunió
karika	szorgalmas

3. Egészítsd ki az alábbi mondatot!

Marika mákért, di . . . . . siet a boltba.

Függőleges vonallal jelöld meg a szótaghatárokat!

4. Csoportosítsátok elválasztás szerint az alábbi szavakat a példaszavak mintájára!

dal-lal

rűgy-gyel

kettő, messze, könnyen, vinni, pettyes, reggel

.....
 .....
 .....

5. Írjátok le elválasztva azokat a szavakat, amelyekben három mássalhangzó áll egymás mellett!

A tsz földjét traktorral szántják fel. Az állatokat a kövér legelőre hajtják. András testvére a traktoros.

.....
 .....
 .....

6. Írjátok le betűrendben, elválasztva az alábbi szavakat!
 ősszel, eggyel, annyi, öccse, üggyel, ússzon

.....
 .....
 .....

II. Ellenőrző tollbamondás az elvlasztásra:

Szövege:

1. piac, diós, vajás, teás, kályha.
2. Tavasszal földbe kerül a mag. Előtte traktorral felszántják a földet.

VARECZA ÁRPÁD

Nyíregyháza, Tanárképző Főiskola

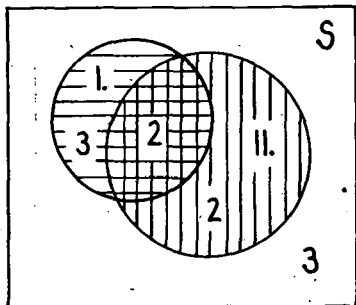
Halmazok alkalmazása szakköri feladatok megoldásában

(Befejező rész)

4. foglalkozás

1. Van két számunk, melynek jegyei különbözőek. Az I. szám 5 számjegyből áll, de van két olyan számjegye, mely a másikban is szerepel. A II. szám 2 olyan számjegyet tartalmaz, mely nincs az elsőben. Hány jegyű a II. szám? Hány különböző számjegyet tartalmaz a két szám? Hány számjegyet nem használtunk fel? Írj fel néhány ilyen számkettőst!

Jelölje: S a számjegyek halmazát, I. az egyik szám számjegyeinek a halmazát, II. a második szám számjegyeinek halmazát. (21. ábra)

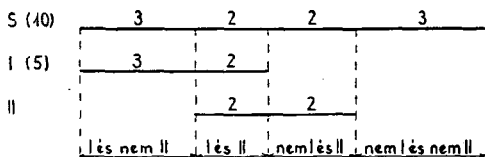

21. ábra

Az I. szám számjegyeinek a száma 5 és ebből 2. jegy a II. számban is szerepel. (Kétszeresen vonalkázott rész) így $5 - 2 = 3$ olyan számjegye van, mely nincs a II-ben (csak vízszintesen vonalkázott rész). A II. szám viszont két olyan számjegyet tartalmaz, melyet az első rész nem tartalmaz (csak függőlegesen vonalkázott rész), így ez $2 + 2 = 4$

számjegyből áll. Az első számhoz 5 számjegyet kell, s a második még kettőt olyat tartalmaz, melyet az I. nem, így összesen a két számhoz $5 + 2 = 7$ számjegyet szükséges, s ezért $10 - 7 = 3$ azon számjegyek száma, melyet sem az egyik, sem a másik nem tartalmaz. Ilyen két szám például: 12 345 és 4567.

Készítsünk a 20. ábrához hasonló ábrát is. (22. ábra)

22. ábra

2. Egy osztálykiránduláson számháborút játszottak. Első esetben a támadók nagyon erősek voltak, így néhányan a következő játékban átváltak a védőkhöz. A kirándulás után, melyen 36-an vettek részt, megállapították, hogy 20 tanuló volt támadó és 18 tanuló védő és 3 tanuló nem vett részt a játékban. Menynyien voltak azok, akik csak támadók voltak; azok, akik csak védők voltak; azok, akik támadók és védők is voltak? Hány tanuló vett részt a játékban?

Jelölje: O az osztály tanulóinak halmazát, T a „támadó” (vízszintesen vonalkázott), V a „védő” tanulók halmazát (függőlegesen vonalkázott). (23. ábra) Azon tanulók száma, akik nem vettek részt a játékban 3, így $36 - 3 = 33$ tanuló vagy védő, vagy támadó